



راهبردهای مدیریت اکوهتل

دکتر رحیم سرور

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرری

شراره نورانی

کارشناس ارشد جغرافیای توریسم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

چکیده

پس از طرح نظریه توسعه پایدار در دهه ۷۰، اقدامات سازمان‌های بین‌المللی و پیگیری دولت‌ها به مرور و سپس بتدریج زمینه‌های اجرایی شدن آن اصول آن را فراهم ساخت. تأکید بر حفظ محیط زیست، صرفه جویی در مصرف انرژی و صیانت از ارزش‌های محیطی در کنار کمک به توسعه جوامع محلی از جمله اصولی بود که در حوزه طراحی و مدیریت هتل‌ها و اقامتگاه‌ها به منصفه ظهور رسید، به نحوی که از دهه ۹۰ به بعد شاهد بودیم در سرتاسر جهان و بویژه در حوزه کشورهای با اقتصادی فعال در عرصه توریسم، اکوهتل به عنوان برند و مؤلفه تمایز در بازار عمل می‌کند، و مدیریت اکوهتل با تأکید خاص بر «راهبرد حفاظت ضروری برای توسعه و توسعه ضروری برای حفاظت» تلاش دارد تا نقشی در تحقق عملی توسعه پایدار مطابق آنچه که در دستورکار ۲۱ مورد توافق دولت‌ها قرار گرفته، داشته باشد. برنامه‌های پیاده شده در طراحی و مدیریت با برند اکوهتل به حدی چشمگیر بوده که رعایت اصول آن را به ضرورتی خاص برای سایر کشورها تبدیل کرده است.

هدف اصلی این مقاله بررسی مقدماتی الزامات رویکرد به اکوهتل در ایران می‌باشد، نوع تحقیق اسنادی تحلیلی بوده و یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که ارزش‌های زیست محیطی و تنوع جغرافیایی مناطق مختلف ایران در کنار استفاده اصولی از ارزش‌های نهفته در محیط و به موازات آن ایجاد حداکثر سازگاری بین عملکرد هتل و اقامتگاه‌ها با ویژگی‌های هر محل و منطقه، الزام می‌نماید که یک سری دستورالعمل‌های ویژه جهت الگوهای ساخت و مدیریت هتل‌ها و اقامتگاه‌ها متناسب با ویژگی‌های مختلف جغرافیایی تدوین و ملاک عمل و ارزشیابی قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: اکوهتل، ایران، مدیریت، اکوتوریسم

مقدمه

به دنبال تبعات زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی که الگوهای رشد مبنای بسیاری از مناطق جهان بویژه کشورهای توسعه یافته وقت در پی داشت رویکرد توسعه پایدار از دهه ۶۰ و ۷۰ به بعد مبنای تصمیم‌گیری‌ها، هدایت برنامه‌ها و مدیریت فضایی و اقتصادی پروژه‌ها قرار گرفت و به تبعیت از دستورکارهای مصوب نهادهای بین‌المللی همچون هیئات، یونسکو و یونسف اقدامات دامنه داری توسط کشورهای مختلف در زمینه همخوان سازی برنامه‌های خود با اصول مصوب دستورکارهای جهانی آغاز شد. در

همین راستا در حوزه مبانی نظری واژه «اکو» بیانگر همسازی اقدامات بخش عمومی و خصوصی با مقتضیات و الزامات محیطی و تهیه و ابلاغ یکسری استانداردها همچون گروه ایزو ۱۴۰۰۰ بیانگر هماهنگ‌سازی اقدامات و پروژه‌های اجرایی با مقتضیات سرزمینی - جغرافیایی بود.

هتل‌ها به عنوان یک کاربری مقید به مکان نقش مهمی در مصرف یا صرفه جویی انرژی داشته و دارند به نحوی که مبنای توسعه اجتماع و محیط محور تا حدود زیادی به میزان مصرف آب، برق، انرژی و بالاخره میزان همسازی سیستم طراحی و مدیریت هتل با مقتضیات زیست محیطی اجتماع محلی دارد، که خود دارای شاخص‌های بسیار زیاد در زمینه طراحی و مدیریت بوده و کلاً به نام اکو هتل معروف است. (اردکانی، ۱۳۸۱: ۲۳)

اصولاً یکی از زیرساخت‌های لازم در کشور برای افزایش قابلیت جلب اکوتوریست داشتن اقامتگاه‌هایی است که مطابق استانداردها و چهارچوب‌های تعریف شده جهانی، طراحی و ساخته شده باشند و براساس آن چارچوب‌ها اداره شوند. اقامتگاهی که برای این منظور بر آن‌ها تأکید فراوانی می‌شود، برگرفته از ماهیت فعالیت‌های این گروه از گردشگران اکوهتل نام‌گذاری شده‌اند. آمار رسمی اعلام شده توسط آژانس‌های مسافرتی و گردشگری حاکی از این است که گردشگران به مناطقی که هتل‌های ساخته شده با ویژگی‌های خاص اکوهتل دارند بیشتر تمایل نشان می‌دهند و انتظار می‌رود که در سال‌های آینده این نوع اقامتگاه‌ها از اصلی‌ترین عوامل گرایش گردشگران به انتخاب کشورها برای سفر باشند. (سرور، ۱۳۸۹: ۴۲)

بنابراین راهبرد اکوهتل نه تنها ضرورتی اجتناب‌ناپذیر در حرکت در راستای پیاده‌سازی اصول توسعه پایدار همپای دستورکارهای جهانی می‌باشد، بلکه گسترش توریسم پایدار منوط به رعایت الگوهای طراحی و مدیریت هتل‌ها متناسب با مقتضیات محیطی و جغرافیایی مناطق مختلف کشور می‌باشد که تا بحال به نعمت انرژی فراوان و رویکرد فن سالاری در برنامه‌های توسعه چندان مورد توجه قرار نگرفته است. در صورتی که دلیل الزام به گسترش پدیده گردشگری در کشور و اجتناب‌ناپذیری نفوذ در اکوسیستم‌های مختلف با ویژگی‌های خاص جغرافیایی جهت استقرار کاربری‌های مرتبط، در کنار ضرورت صرفه جویی در مصرف انرژی، کاربست الگوی اکوهتل در طراحی و مدیریت هتل‌ها را به ضرورتی تام تبدیل کرده است و باز این در شرایطی است که در یک نگاه کلی در نظام طراحی و مدیریت هتل‌های کشور مقتضیات جغرافیایی و محیطی لحاظ نشده است. پس نحوه تحقق این هدف و رفع این



نارسایی مسأله‌ای است که این تحقیق تلاش خواهد کرد ضمن روشن سازی زوایای آن راهکارهایی را برای برون رفت از وضعیت ارائه دهد.

هدف و ضرورت تحقیق

همچنانکه اشاره شد هدف اصلی این تحقیق تلاشی مقدماتی برای استخراج یکسری اصول جهت کاربست ویژگی‌های جغرافیایی و زیست محیطی مناطق مختلف ایران در طراحی و مدیریت هتل و اقامتگاه‌ها می‌باشد. اما ضرورت این موضوع را می‌توان در محورهای زیر خلاصه کرد:

- عملیاتی ساختن اصول و معیارهای توسعه پایدار در عرصه طراحی و مدیریت هتل
- ساخت شاخص‌هایی جهت کاربست آن در زمینه طراحی و مدیریت اکوهتل
- شناخت میزان سازگاری هتل و اقامتگاه‌های ساخته شده با مقتضیات محیطی
- شناخت ظرفیت‌ها و ویژگی‌های جغرافیایی - سرزمینی کشور جهت استفاده از مؤلفه‌های آن در طراحی و مدیریت هتل و اقامتگاه‌ها
- ضرورت صرفه جویی در مصرف انرژی، آب و خاک در راستای حفظ محیط زیست.
- ضرورت وقوف به سازوکارهای اثرگذار جغرافیایی در تعیین الگوهای ساخت و مدیریت پروژه‌های مهم در زمینه صنعت توریسم.

نوع و روش تحقیق

این تحقیق از نوع کاربردی و روش آن اسنادی - تحلیلی می‌باشد که با توجه به هدف اصلی تحقیق، این روش انتخاب شده تا بتوان به نتایج مورد انتظار دست یافت. روش گردآوری داده‌های مورد نیاز برای انجام تحقیق و آزمون فرضیات به صورت روش کتابخانه‌ای است. این روش عمده‌تاً شامل مطالعه اسناد مختلف؛ بررسی قوانین و مقررات مختلف؛ بررسی‌های اینترنتی و مطالعه پایگاه‌های مختلف داده‌ها؛ مطالعه پایان‌نامه‌ها و کتب علمی؛ بررسی گزارش‌ها و طرح‌های سازمان‌های مختلف؛ تهیه نقشه‌های مختلف موضوعی (نظیر نقشه‌های توپوگرافی، شیب، جهت جغرافیایی، اقلیم، آب و غیره)؛ و نظایر اینها می‌باشد. (پیشگامی فرد، ۱۳۷۸: ۴۵)

در این تحقیق ابزار گردآوری علاوه بر مطالعات اسنادی، مصاحبه با کارشناسان و همچنین رجوع به اسناد معتبر در این زمینه بوده است.

مبانی نظری طراحی و مدیریت اکوهتل

از دو دهه اخیر با افزایش فزاینده تعداد اکوتوریست‌ها و ابراز علاقه‌مندی آن‌ها به مشاهده ویژگی‌های طبیعی و فرهنگ‌های بومی کشورهای گوناگون، علاوه بر بهبود وضع اقتصاد و زندگی ساکنان کشورهای هدف، گرایش فراوانی در مردم بومی برای حفظ آثار و مواهب خداداد آن‌ها که به دلیل بی‌توجهی در حال نابودی بودند به وجود آمد. به این ترتیب بسیاری از آثار، گویش‌ها، آداب و رسوم، منابع و هنرهای دستی، غذاها و هم چنین مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی که به دست فراموشی سپرده شده بودند یا در حال نابودی بودند، به دلیل ارزش اقتصادی که پیدا کرده بودند، توسط مردم محلی حفظ شدند. (فرج زاده، ۱۳۸۷: ۱۳)

از سوی دیگر به دلیل لزوم به کارگیری استانداردهای جهانی در ارائه

خدمات و استفاده بهینه از منابع طبیعی، فرهنگ توسعه پایدار در بسیاری از مناطق اکوتوریسم افزایش یافته است. این جریان نیز به نوبه خود دستاوردهای گوناگون اجتماعی و اقتصادی در ابعاد منطقه‌ای و جهانی به دنبال داشته است و در این میان بیش از هر چیز کشورهای هدف اکوتوریسم منتفع شده‌اند. از جمله این دستاوردها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: بهبود سیستم‌های مدیریت ضایعات، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، افزایش و گرایش‌های زیبا شناختی، استفاده از منابع محلی، احترام به جامعه محلی، آشنایی اهالی بومی با گونه‌های گیاهی و جانوری منطقه خود و تلاش برای حفظ آن‌ها، اجرای برنامه‌های آموزشی و ترویج آگاهی درباره اهمیت و ضرورت حفظ محیط‌زیست، عدم استفاده از مواد غیرقابل بازیافت در محیط‌زیست و ارتقاء سطح بهداشت و سلامت عمومی. (زاهدی، ۱۳۸۶: ۶۴)

برای رسیدن به اهداف اکوتوریسم، زیرساخت‌هایی تعریف و سیاست‌هایی اتخاذ شده است که از مهمترین آن‌ها ساخت اقامتگاه‌هایی به نام اکوهتل، در چهارچوب توسعه پایدار است.

با ساختن اکوهتل‌ها، اکوتوریسم به طور گسترده‌ای ترویج و اهداف آن به طور چشمگیری تحقق یافت. به طوری که امروزه در بسیاری از نقاط جهان شاهد کاهش مشکلات زیست محیطی، کاهش تخریب ثروت‌های ملی و افزایش آثار مثبت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی اکوتوریسم و تحقق اهداف توسعه پایدار هستیم.

اکوهتل، به هتل و یا اقامت‌گاهی گفته می‌شود که در دل طبیعت با هدف کاهش اثرات زیست محیطی و بهره‌گیری از انرژی‌های پاک ساخته شود. در یک اکوهتل معیارهای حفظ محیط‌زیست و انرژی بیش از هر چیز دیگر نمایان است. در گذشته این نوع اقامتگاه‌ها فقط به صورت کلبه‌های ساده و در دل جنگل‌ها ساخته می‌شد، اما امروزه با افزایش اهمیت گردشگری و حفظ محیط‌زیست، این اقامتگاه‌ها نیز جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده‌اند و متناسب با اقلیم‌های گوناگون طبیعی و با توجه به ویژگی‌های هر محیط طراحی می‌شوند. از جمله هدف‌های اکوهتل می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- سازگاری با محیط‌زیست طبیعی منطقه
- پایداری بوم‌شناختی
- حفظ منابع طبیعی
- ارائه سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی برای مراقبت و حفاظت از محیط زیست
- احترام و حفظ فرهنگ مردم منطقه
- ایجاد منابع اقتصادی برای جامعه محلی

تجربیات کشورها در زمینه طراحی و مدیریت اکوهتل

در این قسمت در راستای هدف‌ها و فرضیه‌های تحقیق نگاهی خواهیم داشت به پیشینه مطالعات و اقدامات اجرایی سایر کشورها در زمینه اکوهتل

الف) اکوهتل پاناکونیا^۱ (شیلی، آمریکای جنوبی)

این اکوهتل مجموعه‌ای از چادرهای گنبدی شکل است که هم از ویژگی‌های یک کمپ تفریحی و هم از تسهیلات یک هتل مدرن برخوردار است. در این مجموعه که در پارک ملی تور دل پاین^۲ قرار دارد، چادرهای



بازیافت پسماندهای تفکیک شده در پاتاگونیا ممکن است و به همین دلیل این مواد فشرده بسته‌بندی می‌شود و برای بازیافت به سانتیاگو منتقل می‌شوند.

ب (ژئوپارک بین‌المللی لانگ کاوی

واژه ژئوپارک از سال ۱۹۹۱ به منظور حفظ میراث طبیعی و زمین‌شناختی کره زمین برای نسل حاضر و آینده ثبت شد در پی این حرکت جهانی، مالزی مطالعه، تحقیق و امکان‌سنجی در زمینه زمین‌شناسی، تنوع گونه‌های گیاهی، جانوری و میراث‌های طبیعی در جزیره لانگ کاوی را آغاز کرد. در سال ۱۹۹۶ برای گسترش این مطالعات، سازمان محیط‌زیست و توسعه پایدار لانگ کاوی به کمک دانشگاه کیانگسان مالزی، تأسیس شد. پس از انجام مطالعات گسترده و بررسی پتانسیل‌های مختلف جزیره از جمله جنگل، گیاهان، آب‌ها، رشته کوه‌ها، صخره‌ها، سنگ‌ها، ساحل‌های شنی و صخره‌ای، میراث‌های فرهنگی و تاریخی و ... ژئوپارک لانگ کاوی در سال ۲۰۰۷ شناخته و به عنوان اولین ژئوپارک آسیای جنوبی در یونسکو ثبت شد. در حال حاضر، سازمان محیط‌زیست و توسعه پایدار مالزی، علاوه بر پژوهش و مطالعات لانگ کاوی، برنامه‌های آموزشی برای ارتقاء صنعت گردشگری را نیز ارائه می‌دهد.

ژئوپارک بین‌المللی لانگ کاوی در مالزی، بی‌شک یکی از دیدنی‌ترین جاذبه‌های توریستی آسیای جنوب شرقی است. این ژئوپارک علاوه بر حفظ منابع طبیعی، آثار تاریخی، جاذبه‌های بوم‌شناختی، باستان‌شناسی و فرهنگی منطقه، در توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق اطراف خود نیز نقش بسزایی دارد.

ژئوپارک لانگ‌کاوی، مجموعه‌ای از ۹۹ جزیره و به شکل یک روستا در میان صخره‌های زیبای متعلق به دوران پالئوزوئیک (۳۴۰ میلیون سال پیش) است. این منطقه علاوه بر داشتن طبیعتی زیبا و بی‌نظیر، امکانات بسیار ویژه‌ای دارد که زیبایی و جاذبه گردشگری آن را چند برابر کرده است. تفرجگاه‌ها و اقامتگاه‌های این پارک از مهم‌ترین امتیازات آن به شمار می‌رود. به طوری که بسیاری از بازدیدکنندگان، این پارک را به دلیل داشتن این امتیازات انتخاب می‌کنند.

امکانات و ویژگی‌ها

رستوران‌ها و اقامتگاه‌های این منطقه به شکل کلبه‌هایی با الوارهای چوبی و سقف‌های سفالی، در دل جنگل ساخته شده‌اند. گردشگران این پارک، در مدت اقامت‌شان علاوه بر استفاده از امکانات دیگر پارک، زندگی در جنگل‌های استوایی و نهالستان‌های زیبا را تجربه می‌کنند. اقامتگاه‌های این منطقه به گونه‌ای طراحی شده‌اند که هیچ تغییری در محیط‌زیست منطقه ایجاد نشود، در واقع معماری ساختمان‌ها متأثر از محیط‌زیست و شکل و اندازه درختان منطقه است.

این پارک دارای چندین رستوران و کافی‌شاپ بزرگ و کوچک با ترکیب سنتی، کلاسیک و مدرن است. رستوران‌ها و کافی‌شاپ‌های این پارک با توجه به اقلیم و طبیعت منطقه طراحی شده‌اند. نما و دکوراسیون داخلی آن‌ها

گنبدی شکل بزرگی برای اقامت گردشگران ساخته شده است. این چادرها بر خلاف چادرهای معمولی کمپینگ ارتفاع‌شان زیاد است و می‌توان به راحتی در آن‌ها ایستاد و تخت‌های واقعی برای استراحت در آن‌ها گذاشته شده است. در کنار هر یک از این چادرها چادر دیگری قرار دارد که برای صرف غذا در نظر گرفته شده است و انواع غذاهای محلی در آن سرو می‌شود.

مهم‌ترین هدف طراحی این مجموعه حفظ روح چادرنشینی ساکنان قدیمی این منطقه است. این افراد در بیشتر فصول سال برای یافتن سر پناه و غذا در امتداد سواحل منطقه در حرکت بودند. از اصلی‌ترین ویژگی‌های نحوه زندگی آن‌ها، تلاش برای زندگی مطابق با شرایط اقلیمی و ویژگی‌های محیط‌زیست است. کوچ‌نشینان این منطقه برای ساختن کلبه‌های موقتی خود از چوب، چرم و انواع مواد اورگانیک موجود در محل زندگی‌شان استفاده می‌کردند. در این مجموعه تلاش شده که از این ویژگی برجسته در طراحی چادرها استفاده شود. این مجموعه اکوهتل، توانسته است گواهی نامه‌ی ISO ۱۴۰۰۱ را کسب کند.

مدیریت انرژی

در طراحی این مجموعه سازگار با محیط‌زیست، به بهره‌گیری از منابع انرژی تجدیدپذیر توجه بسیار شده است. انرژی مصرفی این مجموعه به طور کامل از منابع تجدیدپذیر تأمین می‌شود برخی از این منابع شامل آب، آفتاب و باد هستند.

از انرژی آفتاب به شکل گسترده به خصوص، در فصل تابستان که طول روزها ۱۷ ساعت است در این مجموعه استفاده می‌شود. صفحات خورشیدی برای تأمین انرژی الکتریکی لازم برای هواکش‌های سرویس‌های بهداشتی و همچنین روشنایی چادرها استفاده می‌شود برای گرم کردن مجموعه تا حد امکان از روش‌های طبیعی گرمایش استفاده می‌شود. علاوه بر این، یک لایه عایق برای به حداقل رساندن تبادل حرارتی با فضای بیرون، روی دیواره چادرها کشیده شده است.

مدیریت دفع زباله

برای مدیریت هر چه بهتر پسماندها و جلوگیری از آلوده‌سازی محیط زیست منطقه، به نکات زیر توجه می‌شود:
تا حد امکان از بردن کالاهایی که تولید زباله می‌کنند به محیط طبیعی خودداری می‌شود.

کالاهای مصرفی تا حد امکان به صورت عمده (در حجم بالا) خریداری می‌شود تا بسته‌بندی‌های پلاستیکی، حلبی و کاغذی کم‌تری دور ریخته شود. پسماندها در حد امکان براساس دسته‌بندی‌های متداول پلاستیک، شیشه، زباله‌های اورگانیک، کاغذ و باتری- تفکیک می‌شوند.

تمام پسماندهای تولید شده به خارج از منطقه (برای بازیافت و سایر مصارف) منتقل می‌شوند همچنین تلاش می‌شود پسماندهای اورگانیک کم‌تری تولید شود. به همین دلیل این قبیل زباله‌ها برای مصرف به دامداری‌های محلی داده می‌شود.



گرما و هوای تازه‌ای که به اتاق وارد می‌شود را به طور خودکار، در تمام فصل‌ها کنترل می‌کنند.

مدیریت دفع پسماندها

بیش از نیمی از پسماندهای تولید شده در این هتل قابل بازیافت است. مدیریت بازیافت پسماند روشی اقتصادی برای کاهش هزینه‌های این هتل است. شیشه‌های استفاده شده در هتل بازیافتی است و همه لامپ‌های آن از نوع کم مصرف است.

ویژگی‌های منحصر به فرد^۴

در رستوران هتل تا حد زیادی از مواد غذایی طبیعی و محلی استفاده می‌شود. آشپزها و دیگر کارکنان هتل همگی از افراد محلی و آشنا به فرهنگ و سنت‌های منطقه هستند. غذاها، میوه‌ها و نوشیدنی‌های محلی همیشه در رستوران هتل موجود است.

تشک، حوله و ملحفه‌های اتاق‌های هتل صددرصد طبیعی هستند و با توافق مسافران و معمولاً چند روز در میان تعویض می‌شوند تا از هدر رفتن آب پاکیزه جلوگیری شود. وسایل داخل اتاق‌ها دارای برچسب انرژی هستند. در نظافت اتاق‌ها از مواد شیمیایی استفاده نمی‌شود. در محوطه و منظر هتل گیاهانی کاشته شده است که مقاومت بالایی دارند و به آبیاری و نگهداری کمی نیاز دارند.

هتل اسکی نورث اسلپ نه تنها از ویژگی‌های سازگاری با محیط زیست، بلکه از نظر معماری نیز بسیار منحصر به فرد است. (کلاتری، ۱۳۸۷: ۵۶) پست هتل به گونه‌ای طراحی شده که در تابستان آب باران و در زمستان برف آب شده به سمت مخزن بزرگی که در پایین شیب قرار دارد، هدایت می‌شوند. این آب پس از تصفیه شدن در قسمت‌های مختلف هتل استفاده می‌شود از دیگر امکانات ویژه این هتل استخر آب گرم طبیعی و سالن بدنسازی آن است. استخر آب گرم طبیعی این هتل بسیار زیبا و دارای خاصیت درمانی است. وسایل سالن ورزش نیز به گونه‌ای طراحی شده‌اند که با استفاده از آن‌ها می‌توان مقداری از برق هتل را تأمین کرد، که در واقع مسافران با ورزش و استفاده از وسایل ورزشی در تأمین برق هتل کمک می‌کنند.

د) اکوهتل تراجکسون هول^۵

یکی از اولین اکوهتل‌هایی که در غرب آمریکا راه‌اندازی شد هتل تراجکسون هول بود. این هتل در کنار امکانات و خدمات استثنایی، از روش‌هایی برای اداره‌ی هتل استفاده می‌کند که همگی مطابق بر اصول پایداری هستند. ساختمان این هتل نیز با تکیه بر همین اصول طراحی شده است. از جمله ویژگی‌های سبز این هتل می‌توان به دریافت گواهی‌نامه لید^۶ اشاره کرد. که آن را در گروه هتل‌های برتر ایالات متحده آمریکا قرار داده است. اکوهتل تراجکسون تلاش می‌کند در همه فعالیت‌های خود از اصول این گواهی‌نامه پیروی کند و حتی در بسیاری موارد از این اصول نیز فراتر رفته است. این هتل علاوه بر این که پیوسته برای حفظ محیط زیست تلاش

با بهره‌گیری از رنگ، نورپردازی سقف و دیوار، تابلو و مجسمه‌های زیبا، انواع گیاهان منطقه، چوب و موسیقی محلی، فضایی دیدنی و مملو از آرامش را برای بازدید کنندگان فراهم کرده است.

طراحان این فضاها سعی کرده‌اند، با معماری و فضاسازی، ویژگی‌ها و قدمت تاریخی، فرهنگ منطقه و کشور را به نمایش گذارند. فضای بیرونی رستوران‌ها نیز طوری انتخاب شده که بازدید کنندگان در دل طبیعت از خوردن غذا لذت ببرند. غالباً سایت ساختمان‌ها طوری انتخاب می‌شود که منظره کوه، جنگل، رودخانه‌های سرشار از نیلوفرهای آبی، پل‌های زیبای روی رودخانه‌ها، صدای دلنشین پرندگان و... کاملاً مشهود باشد. از دیگر ویژگی‌های مهم رستوران‌ها، کیفیت مواد غذایی و نوع پخت غذا است. اغلب غذاهای محلی و بین‌المللی و همچنین انواع نوشیدنی‌ها از مواد طبیعی و محلی منطقه است. نوع پخت بیشتر غذاها نیز به روش سنتی و کاملاً سالم و بهداشتی است.

آشتی دادن میهمانان با محیط زیست

در این مجموعه برای تمیز کردن کف قسمت‌های مختلف به جای مواد شیمیایی از ترکیب سرکه و آب استفاده می‌شود. تمام لامپ‌های هتل کم مصرف هستند.

حوله‌ها و ملحفه‌های اتاق‌ها معمولاً یک روز در میان تعویض می‌شود. در بیشتر قسمت‌های هتل از سیستم‌های هوشمند برای کنترل روشنایی و تهویه استفاده شده است. تمام سردوشی‌ها از نوع کم مصرف هستند. سطل‌های بازیافت به وفور در گوشه و کنار هتل دیده می‌شوند. از طرف‌های یک بار مصرف استفاده نمی‌شود. مواد غذایی طبیعی و محلی هستند اکثر کارکنان هتل از افراد محلی و آشنا به منطقه هستند. لوازم رفاهی هتل دارای برچسب انرژی هستند. کشیدن سیگار فقط در قسمت‌های مخصوص امکان‌پذیر است و از انرژی آفتاب برای گرم کردن آب استفاده می‌شود.

ج) هتل اسکی نورث اسلپ^۳

هتل اسکی ۹۵ اتاقه نورث اسلپ (واقع در آمریکای شمالی) به منظور بهره‌گیری از انرژی آفتاب و باد طراحی شده است. برای استفاده از این دو منبع انرژی، هشت توربین بادی بر بام هتل نصب شده و بخش پایینی نمای جنوبی ساختمان با ورق‌های انعطاف‌پذیر فنولتائیک پوشانده شده است.

بیشتر برق این هتل را توربین‌های بادی و سلول‌های خورشیدی تأمین می‌کنند. فضای داخلی هتل نیز در حد امکان با استفاده از مصالح تجدیدپذیر ساخته شده است. پنجره‌های عایق و بزرگ هتل رو به جنوب قرار دارند، در نتیجه از نور خورشید برای گرم کردن کف لابی استفاده می‌شود. از سیستم لوله‌کشی زمین‌گرمایی که در زیر کف قرار دارد نیز برای این منظور استفاده می‌شود.

یک پیشامدگی بزرگ از سمت جنوب در فصل تابستان روی پنجره‌های بزرگ ساختمان سایه می‌اندازد. این پنجره‌ها در تأمین تهویه هوا و تأمین نور طبیعی هتل نقش مهمی دارند. افزون بر این، تمام اتاق‌های هتل دو پنجره بزرگ دارند که میزان نور،



می‌کند، خدماتی ارائه می‌دهد که در نوع خود برای جلب رضایت مسافران بی‌نظیر است. (ره شهر، ۱۳۸۹)

راهکارهای مدیریت اکوهتل

با افزایش تخریب محیط زیست جهانی، مردم توجه بیشتری به حفاظت از محیط زیست و حفظ سلامتی انسان می‌نمایند. صنعت هتلداری به عنوان تکیه‌گاه اصلی صنعت توریسم، سعی در حفاظت محیط زیست و استفاده معقولانه از منابع می‌نماید، که این مسئله بطور مستقیم در ارتباط با توسعه صنعت توریسم و همچنین تأثیر آن بر توسعه پایدار در جامعه است. بنابراین مدیریت محیط زیست سعی در طراحی دستورالعمل در حوزه «هتل‌های سبز» نموده است که گام بسیار مؤثری در مدیریت زیست محیطی محسوب می‌شود.

هتل سبز یک نظریه جدید است که هتل‌ها را ملزم به مدیریت بر مبنای شاخص‌های توسعه پایدار زیست محیطی می‌نماید که در واقع بخشی جدایی‌ناپذیر از الزامات مدیریت پایدار زمین در قرن ۲۱ به شمار می‌رود. به عنوان نقطه آغازین حرکت برای حفاظت محیط زیست، مطابقت طراحی هتل با استراتژی‌های توسعه و سیستم و خدمات مدیریتی با یکدیگر در یک ارتباط هماهنگ و سازنده بسیار ضروری است که همه آن‌ها در جهت تحقق بخشیدن به بهبود سطح تولید خالص، تأمین فرآورده‌هایی که سلامتی انسان را تضمین کند، جلب توجه عمومی برای حفاظت از محیط زیست، تغییر نظریات سنتی مصرف و تشویق به مصرف «سبز» می‌باشد.

ایده هتل سبز در واقع آماده سازی میهمانان برای فرآورده‌هایی با کیفیت بالا که در واقع یکی از موارد ضروری برای حفاظت محیط زیست و همچنین صرفه‌جویی در مصرف انرژی و منابع دیگر، جلوگیری از آلودگی محیط زیست و بالا بردن کیفیت تولیدات است. هتل سبز یکی از اهداف دستیابی به این مقوله می‌باشد و برای درک بیشتر این مقوله معیارهای مطرح شده، مفهوم هتل سبز را بهتر مشخص می‌سازد:

هتل‌هایی با هدف توسعه پایدار که تأکید روی تولیدات خالص دارد، مفهوم سازی مصرف سبز، حفاظت از محیط زیست و استفاده معقولانه از منابع. ساختار- عملکرد و حفظ و نگهداری هتل‌های سبز یک فرآیند توسعه بوده و بایستی با سیستم‌های مدیریتی دیگر در تعامل باشد، در واقع این مسئله یک فرآیند با تمام وجوه توسعه یافتگی می‌باشد.

پایدار سازی خدمات در اکوهتل

خدمات اختیاری: ملاف‌ها و حوله‌ها بطور اتوماتیک در طی اقامت شما روزانه تعویض نمی‌شوند. بنابراین عاملی در جهت کاهش مصرف آب، انرژی و شوینده‌های مضر است.

بازیافت: بازیافت مشخص‌ترین نشانه برای هتل شما به عنوان سبز بودن است، تلاش شما بایستی شانس مشاهده بازیافت بطری و قوطی و... را به میهمانان بدهد.

صرفه‌جویی آب: امکانات هتل بایستی در جهت کاهش مصرف آب بوده و طراحی شیرهای آب، دوش و دستشویی به صورت خودکار و ذخیره آب،

تشخیص چکه آب و سیستم آبیاری محوطه مؤثر باشد. **صرفه‌جویی انرژی:** سیستم هتل بایستی به گونه‌ای طراحی شود که تجهیزات ویژه و مؤثر مانند سیستم نوری فلونورسانت فشرده، سیستم خروج LED، سنسورهای روشنایی، سیستم گرمایشی و سرمایشی مدرن جایگزین سیستم‌های معمولی شود.

پکیج سبز ویژه رخدادهای: هتل بایستی یک پکیج دوستدار و حامی محیط زیست تحت عنوان پکیج سبز جهت کنفرانس‌ها- میتینگ‌ها و سایر رخدادها باشد. شما بایستی در امر بازیافت توانا بوده و خواهان همکاری با مشتریان آگاه به محیط زیست و سایر زمینه‌ها در جهت کاهش زباله و هدر رفت منابع باشید.

شاخص‌های مدیریت اکوهتل

در این بخش به مواردی اشاره می‌شود که شما می‌توانید مستقیماً آنها را در زمینه پایدار سازی نظام مدیریت هتل به کار گرفته و مبنای حرکت خویش و سازمان کاری خود قرار دهید. بخاطر داشته باشید که ارزیابی تنها یک فرآیند ابتدایی بوده که امکان سرعت بخشی بیشتر به مسیر و هدف سبز را به ما می‌دهد.

شما ملزم به تحقق بخشی همه موارد جهت ارزیابی نیستید، این لیست صرفاً می‌تواند محرکی برای پیشرفت و اقدامات تدریجی و اصلاحی در طول زمان باشد:

آیا امکانات هتل شامل اتاق‌های «سیگار کشیدن ممنوع» نیز می‌باشد.

محدود کننده جریان روی سینک‌ها از طریق سیستم هواساز (هوا دهنده)

نصب توالت‌هایی با جریان آب پایین

دوش‌های آب با جریان پایین (۳-۲،۵ gpm)

نصب شیر فلکه خودکار

مخزن مخصوص جمع‌آوری آب باران جهت مصرف در آبیاری فضای سبز سیستم جمع‌آوری آبهای استحصال شده

جایگزینی سیستم‌های توزیع حجیم به جای بطری‌های انفرادی

مواد مصرفی برای غذا صددرصد طبیعی، سبزیجات محور و بدون افزودنی‌ها (غذای ارگانیک)

ضایعات کاغذ و کارتن بازیافت می‌شود، البته بدون استفاده از مواد شیمیایی سفید کننده

استفاده از کاغذ بازیافت شده برای امور اداری

کشت گیاهان و بهره‌وری از آن به عنوان حایل به جای دیوارهای سنگی

جایگزینی فنجان‌های کاغذی یا شیشه‌ای به جای پلاستیکی

فرآورده‌های طبیعی کنترل شده و مبرا از آفت کش

سیستم‌های خنک کننده تعبیه شده در اتاق‌ها (به جای سیستم‌های سنگین مرکزی)

کیف‌های مخصوص برای لباس‌های لازم به شستشو

لامپ‌های فلوروسنت خورشیدی یا مهتابی در داخل و بیرون محوطه

ژنراتورهای اوزونی برای پاکیزگی و تازگی (باستثنای مواقعی که میهمانان حضور دارند)



کرده است به نحوی که امروزه در اغلب کشورهای پیشرو در زمینه اقتصاد توریسم، طراحی متناسب با ارزش‌ها و مقتضیات محیطی و مدیریت مطابق با اصل صرفه‌جویی در مصرف و بازصرف، جزو شاخص‌های پیشرفت و توسعه به شمار می‌رود.

بیشتر کشورهای پیشرو در صنعت اکوتوریسم و هتلداری پایدار (اکوهتل)، تنها یک یا چند قابلیت برای جلب گردشگر، آن هم در فصل‌های خاصی از سال را دارند. در صورتی که ایران با موقعیت اقلیمی فوق‌العاده‌ای که دارد می‌تواند در تمام فصل‌های سال میزبان انواع مختلفی از گردشگران به ویژه اکوتوریست‌ها باشد. اطلاعاتی که درباره قابلیت منحصر به فرد ایران ارائه شد همگی گویای این موقعیت ویژه برای ایران در عرصه گردشگری و اکوتوریسم است.

طراحی، ساخت و مدیریت اکوهتل در هر کشوری نمادی از توجه نهادهای حاکمیتی و خصوصی به موضوع توسعه پایدار و میزان موفقیت آنها در پیاده سازی اصول توسعه پایدار محسوب می‌شود.

اصول اکوهتل به صرفه جویی در مصرف، حفظ ارزش‌های محیطی، توسعه اجتماعات محلی، کاهش ضایعات، آموزش اصول زندگی پایدار، استفاده از مصالح بومی، سازگاری با شرایط اقلیمی و محیطی استوار می‌باشد. ایران سرزمین تنوعات قومی، سرزمینی، فرهنگی، جغرافیایی و اقلیمی می‌باشد ولی رویکرد یکسان انگاری در سیاستگذاری‌های سرزمینی، مدیریتی و فرهنگی در کنار ورود کم رنگ به اقتصاد توریسم جهانی سبب شده که توجه به مؤلفه‌های توسعه پایدار در امر توریسم به طور اعم و طراحی و مدیریت هتل به معنی اخص کلمه، جایگاه چندان مهمی نزد برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران نداشته باشد. لذا هدر رفت منابع، آسیب به طبیعت، فراموش شدن اجتماعات محلی، آلودگی‌های زیست محیطی بخشی از اتفاقاتی است که در مناطقی که توریست پذیر شده‌اند به وفور دیده می‌شود.

به دلیل نبود زیرساخت‌های مناسب و همگام نبودن صنعت گردشگری آن با اصول گردشگری و توسعه پایدار در جهان، تاکنون نتوانسته‌ایم سهم در خور خود را در بازار جهانی به دست آوریم. با تأسف بیشتر باید گفت که مشکل ما فقط به نداشتن زیرساخت مناسب هتلداری و ناتوانی در جلب گردشگر داخلی و خارجی خلاصه نمی‌شود بلکه اصولاً در طراحی و مدیریت هتل‌ها و سازه‌های مرتبط با گردشگری به مؤلفه‌های جغرافیایی توجهی نمی‌شود.

۱۰- پیشنهادات

کاهش روزافزون درآمدهای ملی از رهگذر فروش نفت به دلیل رشد جمعیت و افزایش مصرف داخلی، رویکرد به اقتصاد روبه رشد جهانی توریسم را برای ایران نه به عنوان صرفاً یک منبع درآمدی بلکه یک ضرورت در مسیر توسعه و پیشرفت بدل کرده و خواهد کرد. لذا تلاش در باز تعریف مؤلفه‌های اثرگذار در آن با رهیافت توسعه پایدار بویژه در حوزه هتل و اقامتگاه‌ها بسیار ضرورت دارد.

بدون تردید کارهای زیادی برای ایجاد بستر مناسب جهت جلب اکوهتل و بهره‌مند شدن از مواهب فراوان آن باید صورت گیرد که بسیاری از آن‌ها از

سنسورهای فعال خودتنظیم جهت کنترل صدا، روشنایی و تهویه مبلمان مرغوب که پلاستیک و مواد شیمیایی در آن به کار نرفته است به کار گیری مواد شوینده سبز بوسيله کارکنان برنامه دقیق بازیافت برای زباله‌های هتل برنامه استفاده از حوله و ملافه بنا به درخواست میهمان نقاشی و منظر سازی روی دیوارها از مواد پایدار و غیر شیمیایی سیستم‌های گرمایشی بدون مخزن خود تنظیمی سیستم‌های گرمایشی و سرمایشی (با قابلیت تعدیل مرکزی آن) ایستگاه آب فیلتر شده برای بطری‌های آب قابل مصرف دوباره سیستم حمل و نقل میهمانان به فرودگاه یا مسافرت‌های داخل شهری سیستم کرایه دوچرخه برای میهمانان سیستم کامپیوتری جهت استفاده میهمانان سیستم ضبط و نگهداری اطلاعات بدون استفاده از کاغذ عدم استفاده از مواد شیمیایی روی چمن و چشم‌اندازها استفاده از فرش بازیافت شده

وجود یک منطقه چمن و علفزار برای آبیاری مزرعه یا باغ منطقه پشت بام سبز شرکت در پروژه تولید کود و کمپوست کاشتن باغ ویژه سبزیجات و فرآورده‌های ارگانیک برای استفاده در رستوران سیستم بازیابی انرژی و کنترل کربن در محیط تعبیه استفاده از انرژی خورشیدی جهت مصرف باتری‌های قابل شارژ برای وسایل ارتباطی خریداری قدرت و نیروی سبز از کمپانی‌های سبز قابل دسترس وارد کردن سیستم عرضه در برنامه سبز با به کار بردن خدمات فروشنده سبز

انجام خرید به صورت محلی در صورت امکان کاهش میزان بسته بندی در صورت امکان حضور دائمی در سیستم شبکه‌ای برای خرید مؤثر طراحی امکان مشاهده و رصد استفاده از بطری‌های بازیافت شده استفاده از پیشخوان، کفی و شیشه‌های بازیافت شده سیستم استخر بهینه شده بازیابی دائمی سیستم آب و لوله کشی برای جلوگیری از چکه کردن پادری مناسب در محل ورودی‌ها سیستم تهویه هوا با حداکثر کارایی و اثربخشی در مقابل حداقل مصرف انرژی

کارکنان آموزش دیده در مسیر برنامه‌های سبز استفاده از سطوح‌های آشغال برای میهمانان در محل‌های لازم.

یافته‌های تحقیق

تأکید سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی و پذیرش اصول توسعه پایدار و ملزم شدن دولت‌ها به پیاده‌سازی اصول و راهبردهای توسعه پایدار، موضوع طراحی، ساخت و مدیریت هتل و اقامتگاه‌ها را به ضرورتی جهانی تبدیل



- 1- www.greenhotels.com
- 2- www.ecohotelssoftheworld.com
- 3- www.geopqrkhotel.com
- 4- www.ecofriend.org
- 5- www.hotelterrajacksonhole.com
- 6- www.geoparkhotel.com
- 7- ECO HOTELS – PHILOSOPHY OF THE 21ST CENTURY Dr. sc. Milena Peršić, Full Professor milena.persic@fthm.hr
- 8- Dan roben, 2009 "The green plans for hotels and motels" ppt
green hotel interiors" ppt David Sanborn, 2008"

پی نوشت

- 1- Patagonia Ecocamp
- 2- Torres del paine
- 3- North Slope
- 4- Hydroplis
- 5- Terra Jackson Hole
- 6- Leadership in Energy and Environmental Design (LEED)

عهده وظیفه یک سازمان خارج است. اما کمبودی که دانشگاهیان می‌توانند سهم مؤثری در برطرف کردن آن داشته باشند ارائه دستورالعمل‌های ایجاد هتل‌ها و اقامتگاه‌های مناسب با استانداردهای اکوتوریستی و در خور قابلیت‌های اقلیمی ما برای جلب گردشگر است. با بهره‌گیری از توانمندی‌های فنی که در این زمینه وجود دارد می‌توان گام مؤثری در گسترش اقتصاد اکو هتل و اکوتوریسم برداشت.

به تبع شرایط متنوع اقلیمی و اکوتوریستی ایران لازم است به تناسب شرایط ساحلی، کویری، مناطق کوهستانی، جنگلی، سواحل شمال، سواحل گرم جنوب و جزایر، نسبت به تدوین دستورالعمل‌های طراحی، ساخت و مدیریت هتل و اقامتگاه‌ها به صورت منطقه‌ای اقدام نمود. ترجمه استانداردهای لید (Leadership in Energy and Environment Design-lead) و سپس بومی‌سازی و پیاده‌سازی آن در طراحی، ساخت و مدیریت هتل و اقامتگاه‌های مناطق مختلف کشور، ضروری به نظر می‌رسد.

منابع و مأخذ

- ۱- اردکانی، سعید و همکاران (۱۳۸۸)، شناسایی عوامل مؤثر بر گسترش اکوتوریسم، مجموعه مقالات همایش علمی دانشگاه و صنعت گردشگری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۲- بمانیان، محمدرضا و محمودی نژاد، هادی (۱۳۸۸)، مبانی برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری روستایی، تهران، انتشارات هله.
- ۳- پیشگاهی‌فرد، زهرا، (۱۳۷۸)، روش تحقیق در جغرافیای سیاسی، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۴- حافظ نیا، محمدرضا، (۱۳۸۲)، روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت.
- ۵- درام، اندی و مور، آلن (۱۳۸۷)، توسعه بوم گردی، ترجمه محسن کلانتری و قدیر شکرالله زاده، تهران، انتشارات دانش.
- ۶- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۵)، مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار، تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۶- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۵)، مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار، تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۷- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۶)، توسعه پایدار، تهران، انتشارات سمت.
- ۸- سازمان جهانگردی آلمان (۱۳۷۸)، جهانگردی پایدار راهی برای توسعه، ترجمه نصرالله مستوفی، تهران، انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- ۹- سازمان حفاظت محیط زیست کشور، (۱۳۸۹)، سیمای سرزمین ایران، کتابچه آموزشی.
- ۱۰- سرور، رحیم، (۱۳۸۹)، برنامه‌ریزی توریسم، جزوه درسی، کارشناسی ارشد توریسم واحد علوم و تحقیقات.
- ۱۱- سرور، رحیم، (۱۳۹۰)، جغرافیای کاربردی و آمایش سرزمین، انتشارات سمت.
- ۱۲- فرج زاده اصل، منوچهر و کریم پناه، رفیق (۱۳۸۷)، تحلیل پهنه‌های مناسب توسعه اکوتوریسم در استان کردستان، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای طبیعی، شماره ۶۵، ص ۳۳.
- ۱۳- گروه بین‌المللی ره‌شهر، (۱۳۸۹)، اکوهتل حرکتی جهانی بسوی گردشگری پایدار، نشریه شماره ۱۱۷.